

Тернавська В. М.

*к.ю.н., доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В умовах сучасних глобалізаційних процесів відбувається тісна взаємодія національних правових систем. В той же час, наслідком правової глобалізації для деяких держав стає послаблення їх суверенного права самостійно формувати національну політику. Дане питання є предметом окремого напрямку державної політики – правової політики, яка потребує єдиної науково обґрунтованої концепції розвитку держави і суспільства, що набуває сьогодні особливої **актуальності** у загальному контексті процесів правової глобалізації.

На думку автора, **правова політика** – це сукупність ідей стратегічного характеру, що вироблені органами державної влади та органами місцевого самоврядування за участі інститутів громадянського суспільства і втілені у конкретні програми розвитку правового життя суспільства та держави.

Проблематика формування загальнодержавної концепції правової політики є малодослідженою в українській юридичній науці. Серед досліджень, присвячених питанням правової політики, слід виділити роботи В. Тація, Ю. Шемшученко, В. Селіванова. Так, зокрема, академік В. Тацій вважає, що розробка різних аспектів правової політики передбачає обов'язкове врахування двох чинників: принципу історизму у формуванні правової бази нашої державності і ролі держави у будівництві соціально орієнтованої ринкової економіки [1, с. 5].

Ефективність правового регулювання різних сфер життєдіяльності суспільства, досягнення намічених цілей, опосередковується правовими засадами формування правової політики, тобто її принципами.

На думку російського вченого М. Ісакова, **принципи правової політики** – це вихідні визначальні ідеї, установки, що становлять моральнісну та організаційну основу виникнення, розвитку і функціонування правової політики [2, с. 161].

У юридичній науці виділяють такі загальні принципи правової політики, як соціальна (соціально-політична) обумовленість, гуманізм та моральність, справедливість, демократичний характер, законність, гласність, поєднання інтересів особи та держави, пріоритетність прав людини [3, с. 7]. Серед специфічних принципів правової політики, тобто таких, що властиві виключно цьому виду державної політики, можна виділити реалістичність, наукову обґрунтованість, прогнозування, послідовність, системність, відповідність міжнародним стандартам [4, с. 177].

Принцип реалістичності правової політики вимагає від суб'єктів правотворчості враховувати співрозмірність поставлених при формуванні правової політики цілей та наявних для їх досягнення засобів в умовах існуючого соціально-економічного стану суспільства, його національних, релігійних і культурних традицій, моральнісних цінностей тощо.

Одним із основоположних принципів є *наукова обґрунтованість* правової політики, суть якого полягає у тому, що суб'єкти правотворчості повинні враховувати під час формування основ правової політики сучасні досягнення науки задля усунення прогалин у праві, визначення оптимальних шляхів вирішення проблемних питань та створення в цілому ефективного механізму правового регулювання. Крім того, нормативно-правові акти повинні обов'язково проходити наукову експертизу, де пропозиції і рекомендації науковців мають належним чином бути враховані.

Принцип прогнозування полягає у передбаченні можливих у перспективі варіантів розвитку юридичних ситуацій, оскільки будь-яка концепція правової політики повинна враховувати як поточний момент соціального стану, так і його динаміку, тенденції і перспективи подальшого розвитку, своєчасно реагувати на можливі зміни. Відсутність передбачення помітно знижує якість правової політики та спричиняє неефективність правового інструментарію. Саме на основі науково обґрунтованої концепції має здійснюватися вибір оптимальних шляхів видозмінення суспільних відносин у бажаному напрямку за допомоги права.

Принцип послідовності означає, що правова політика повинна проводитися на основі довготривалих програм розвитку держави і суспільства, які планомірно будуть реалізовуватися спільно органами держави та інститутами громадянського суспільства.

Принцип системності означає, що різні форми реалізації правової політики – правотворчої, правозастосовчої, правоінтерпретаційної, доктринальної тощо, повинні знаходитися у матриці єдиної політики і бути узгодженими між собою.

Принцип відповідності правової політики міжнародним принципам і стандартам означає, що при розробці нормативно-правових актів мають враховуватися позитивний досвід зарубіжного законодавства та рекомендації міжнародних співтовариств щодо дотримання прав людини в країні та забезпечення гарантій їх реалізації.

Таким чином, можна стверджувати, що правова політика ґрунтується як на загальноправових принципах, так і принципах властивих виключно правовій політиці, котрі у своїй сукупності характеризують справжню її сутність та слугують суб'єктам правотворчості орієнтирами для створення ефективного механізму правового регулювання суспільних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тацій В. Я. Проблеми формування правової політики в Україні / В. Я. Тацій // Вісник Академії правових наук України. – 1994. – № 2. – С. 3-13.
2. Исаков Н.В. Правовая политика современной России: проблемы теории и практики : дис. ... доктора юрид. Наук : 12.00.01 / Николай Васильевич Исаков. – Ростов-на-Дону, 2004. – 459 с.
3. Матузов Н. И. Актуальные проблемы российской правовой политики / Н. И. Матузов // Государство и право. – 2001. – № 10. – С. 5-12.
4. Малько А. В. Правовая политика: основы теории и практики: учебно-методический комплекс / А. В. Малько, В. А. Затонский. – Москва : Проспект, 2015. – 352 с.